

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНАМИ ПРАВООХОРОННИХ ФУНКЦІЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

НОВІЧЕНКО Андрій - доктор філософії, докторант Харківського національного університету внутрішніх справ

DOI 10.32782/EP.2022.3.25

Заходи, що реалізуються в соціумі з метою досягнення безпеки, захисту прав та інтересів громадян, зміцнення законності та правової основи державного та суспільного життя, тісно взаємопов'язані із діяльністю правоохоронних органів як у мирний, так і у воєнний час. На сьогодні участь громадян у гарантуванні безпеки та правопорядку є одним із затребуваних інститутів у суспільстві. Практика показує, що виконання завдань, спрямованих на протидію кримінальним та іншим суспільно небезпечним діям, продуктивне лише за активної участі населення. В умовах воєнного стану взаємодія суспільства з поліцією особливо значна.

Таким чином, вибудовування партнерських практик з урахуванням сьогодення та спільна реалізація цілей у сфері забезпечення правопорядку та безпеки, виявлення та усунення дефектів у механізмі реалізації громадянами правоохоронних функцій в області охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки виступають сучасною та актуальною тематикою.

Ключові слова: поліція, воєнний режим, правоохоронні органи, громадяни, взаємодія, громада, охорона.

Постановка проблеми

Враховуючи події, що наразі відбуваються на території України, однією з перспективних форм організації ефективної взаємодії залишається соціальне партнерство держави в особі спеціалізованих органів забезпечення правопорядку та інститутів

громадянського суспільства, зацікавлених у питаннях гарантування громадської безпеки особистості, суспільства та держави. У зв'язку з цим необхідно дослідити способи правового регулювання реалізації та розвитку партнерської форми взаємодії зазначених суб'єктів під час мирного та воєнного стану, виражених в організаційно-правових засадах їхньої участі у зміцненні суспільної безпеки на основі системного підходу, синтезу та аналізу, з метою виявлення та усунення дефектів механізму реалізації громадянами правоохоронних функцій в області охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки та підвищення ефективності взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами правопорядку під час виконання правоохоронних функцій.

Стан дослідження проблеми

Дослідженням адміністративно-правових засад взаємодії Національної поліції та інститутів громадянського суспільства займалися наступні вчені: О. Бандурка, О. Балінська, О. Безпалова, А. Берлач, В. Гончаренко, М. Гуцман, Т. Дашо, С. Денисюк, К. Єрмакова, О. Ковальова, О. Ключніченко, С. Медведенко, О. Музичук, В. Сокурченко, В. Томін, В. Федоренко, Д. Швець та інші. Проте, впроваджена взаємодія між поліцією та громадою як у мирний час, так і у воєнний, повноцінно не реалізується в повному обсязі з багатьох причин, одна з яких є виявлення дефектів механізму реалізації громадянами

правоохоронних функцій в області охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки, які необхідно усунути.

Мета дослідження полягає в дослідженні проблем реалізації громадянами правоохоронних функцій у сфері охорони громадського порядку в умовах воєнного стану.

Наукова новизна дослідження

Тривала відсутність єдиного правового регулювання аналізованого інституту за збереження його актуальності в нових умовах призвело до прийняття значної кількості нормативних правових актів. А віднедавна і прийняття до цих законів змін внаслідок повномасштабного збройного вторгнення Російської Федерації на територію України.

Основні, спеціальні соціально-правові норми сприяння в зміцненні громадської безпеки держави містяться у положеннях законодавства. Найважливішим правовим закріпленням надання громадянами з активною життєвою позицією допомоги правоохоронним органам у захисті потреби соціуму та країни загалом від кримінальних проявів є Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», Закону України «Про Національну поліцію» зі змінами, у яких державою офіційно визнано необхідність участі громадян в охороні правопорядку. Але ці Закони повною мірою не охоплюють весь механізм реалізації громадянами правоохоронних функцій в області охорони громадського порядку і гарантування безпеки, тому доцільно виявити та усунути проблеми механізму реалізації цього права громадян.

Виклад основного матеріалу

Участь громадян у реалізації правоохоронних функцій в Україні має глибокі історичні коріння, що пройшло у своєму розвитку безліч етапів, зумовлених соціально-політичними та економічними змінами, що відбувалися в країні. Необхідність формування правової держави та громадського суспільства спричинила суттєві зміни в різних сферах державного та суспільного життя, включаючи відмову від деяких

публічних та громадських інститутів, які існували в радянський період. Одним із них став інститут участі громадян в охороні громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

У юридичній літературі зазначається, що в ситуації, що склалася, владі не залишалось нічого іншого, як відроджувати громадські об'єднання правоохоронної спрямованості практично за всіма напрямками забезпечення правопорядку.

Особливо актуальним стало питання усунення проблем реалізації правоохоронних функцій громадянами у сфері охорони громадського порядку 24 лютого 2022 року. Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, в Україні було введено воєнний стан у зв'язку з повномасштабним вторгненням на територію України та актом збройної агресії з боку збройних сил Російської Федерації.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [5].

На теперішній час воєнний стан в Україні було продовжено п'ять разів Указами Президента України від 14 березня 2022 року № 133/2022, від 18 квітня 2022 року № 259/2022, від 18 травня 2022 року № 341/2022, від 12 серпня 2022 року № 573/2022, від 07 листопада 2022 року № 757/2022.

Ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» закріплює положення щодо взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства.

Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» частково вирішує питання щодо реалізації права громадян щодо виконання ними правоохоронної функції, хоча багато його положень викликають критику вчених та практиків.

На різних етапах розробки та ухвалення цього Закону зверталася увага на якість його техніко-юридичної складової, недосконалість системи принципів участі громадян в охороні громадського порядку, відсутність соціально-юридичного механізму реалізації гарантій охорони життя та здоров'я громадян, які беруть участь в охороні громадського порядку, відсутність чітко сформульованого статусу громадських об'єднань щодо підтримки правопорядку, гарантій недоторканності особистості громадян, що сприяють поліції тощо.

Серед суттєвих недоліків цього Закону, що зазнали критики, слід звернути увагу на недосконалість норм, що встановлюють зміст та порядок реалізації громадянами, які беруть участь в охороні громадського порядку, прав та обов'язків, пов'язаних з повноваженнями поліції, закріпленими у Законі України «Про Національну поліцію», які з внесенням змін під час воєнного стану до Закону дещо розширились. Так, доповнено ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» новими пунктами та наділено поліцію повноваженнями, необхідними для виконання покладених на неї завдань, у тому числі в умовах воєнного стану. Зокрема, доповнення стосуються питань взаємодії органів і підрозділів Національної поліції з державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними особами державної форми власності, у тому числі щодо військовополонених, забезпечення конвоювання та утримання затриманих осіб, розмінування та допуску поліцейських до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт, а також представництва в Міжнародній організації кримінальної поліції - Інтерполі. Крім того,

зміни спрямовані на врегулювання питання збирання біометричних даних осіб, у тому числі шляхом дактилоскопіювання, а також розширення переліку підстав для зупинки поліцейським транспортного засобу та його перевірки, а також перевірки водія та пасажирів.

Порівняльно-правовий аналіз аналізованих нормативно-правових актів до таких прав та обов'язків дозволяє віднести:

1) права:

- вимагати від громадян та посадових осіб припинити протиправні дії;

- вживати заходів щодо охорони місця події, а також щодо гарантування безпеки речових доказів вчиненого правопорушення з подальшою передачею їх співробітникам поліції. При цьому в одному випадку це право громадянина, який бере участь в охороні громадського порядку, а в іншому – обов'язок працівника поліції;

- сприяти поліції при виконанні покладених на неї Законом України «Про Національну поліцію» обов'язків у сфері охорони громадського порядку;

- застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби у випадках та порядку, передбачених чинним законодавством України.

2) Обов'язки:

- знати та дотримуватись вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів у сфері охорони громадського порядку;

- дотримуватись прав та законних інтересів громадян, громадських об'єднань, релігійних та інших організацій;

- вживати заходів щодо запобігання та припинення правопорушень;

- надавати першу допомогу громадянам при нещасних випадках, травмах, отруєннях та інших станах та захворюваннях, що загрожують їх життю та здоров'ю, за наявності відповідної підготовки та (або) навичок.

Таким чином, громадянами, які беруть участь в охороні громадського порядку, хоч і в усіченому вигляді, реалізується комплекс прав та обов'язків, що впливають із повноважень поліції.

Аналіз чинного законодавства дозволяє зробити висновок про те, що громадяни, беручи участь у реалізації правоохоронних функцій незалежно від режиму, що

введено, здійснюють свою діяльність в адміністративно-правових формах і обмежено застосовують універсальні методи, характерні для адміністративної діяльності поліції. Не вступаючи в суперечку щодо класифікації та юридичного змісту цих правових категорій, видається необхідним звернути увагу на те, як вони проявляються у сфері, що розглядається.

Серед заходів переконання, які застосовуються громадянами в процесі охорони громадського порядку як у мирний, так і у воєнний час, доцільно виділити заходи, які забезпечують моральне та правове виховання. До цієї групи заходів належить: проведення розмов з громадянами, схильними до скоєння правопорушень (наприклад, участь у профілактичній роботі з раніше засудженими особами); критика антисуспільних вчинків; роз'яснення чинного законодавства (правова пропаганда) – п. 4 ч. 1 ст. 10 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». Тобто поширення правових знань, роз'яснення норм поведінки у громадських місцях є одним із основних напрямків діяльності громадських об'єднань правоохоронного спрямування.

У межах адміністративного примусу ними реалізуються права та обов'язки щодо застосування заходів запобіжного характеру, з урахуванням наявних умов та обмежень.

У процесі реалізації прав та обов'язків відповідно до ст.ст. 9, 10, 13 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» особи, що входять до складу громадських об'єднань правоохоронного спрямування:

- сприяють поліції та іншим правоохоронним органам в охороні громадського порядку (основною формою такого сприяння є спільне патрулювання населених пунктів та громадських місць);

- беруть участь у попередженні та припиненні правопорушень, у тому числі виявленні та переданні до правоохоронних органів колаборантів для вирішення питань про кримінальну відповідальність.

Крім того, відповідно до пункту 3 частини 1 статті 9 цього Закону громадяни, які бе-

руть участь в охороні громадського порядку у разі виникнення воєнних, надзвичайних ситуацій чи стихійних лих беруть участь у рятуванні людей і майна, підтриманні громадського порядку [2].

Реалізація делегованих державою повноважень, з одного боку, покладає на громадян, які входять до складу громадських організацій правоохоронного спрямування, підвищені вимоги до їх особистих та ділових якостей, а з іншого – вимагає чіткого законодавчого закріплення їх повноважень.

У той же час, відповідні положення цього Закону мають низку протиріч та прогалин, що ускладнюють правозастосовчу діяльність у сфері участі громадян в охороні громадського порядку та громадської безпеки особливо в умовах воєнного стану.

По-перше, у самій назві Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» відсутня вказівка на забезпечення громадської безпеки, тоді як ці правові категорії тісно взаємопов'язані одна з одною. Адже міцний громадський порядок є фундаментом громадської безпеки, створює сприятливі умови для життєдіяльності громадян, забезпечення їх прав та законних інтересів, що особливо важливо для сьогодення.

Для обґрунтування висунутої тези є необхідним провести порівняльно-правовий аналіз понять «участь громадян в охороні громадського порядку» та «забезпечення суспільної безпеки».

Ч.1 ст. 1 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» регламентує участь громадян в охороні громадського порядку у формі надання громадянами допомоги поліції та іншим правоохоронним органам з метою захисту життя, здоров'я, честі та гідності людини, власності, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань, що здійснюються у громадських місцях. До цієї статті необхідно внести доповнення, а саме: до «а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин» доповнити «під час воєнного стану».

У свою чергу, гарантування громадської безпеки – це реалізація системи політичних,

що визначаються державою, організаційних, соціально-економічних, інформаційних, правових та інших заходів, спрямованих на протидію протиправним посяганням, а також на попередження, ліквідацію та (або) мінімізацію наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного, воєнного характеру. При цьому під громадською безпекою розуміється стан захищеності людини та громадянина, матеріальних та духовних цінностей суспільства від протиправних посягань, соціальних та міжнаціональних конфліктів, а також від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру (п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України», п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів»).

Крім того, одним із основних напрямків діяльності сил гарантування громадської безпеки у сфері протидії протиправним посяганням є залучення громадян до участі в охороні громадського порядку, розвиток правової грамотності та правосвідомості населення.

Співвідношення цих понять дозволяє зробити такі висновки.

1. Участь громадян в охороні громадського порядку та гарантуванні громадської безпеки здійснюється для досягнення спільних цілей (досягнення та підтримання необхідного рівня захищеності життя, здоров'я, честі та гідності людини, інтересів суспільства та держави);

2. Об'єктами безпеки в обох випадках виступають людина, суспільство та держава.

3. Участь громадян в охороні громадського порядку та гарантуванні громадської безпеки є формою їх взаємодії з відповідними силами, якими є уповноважені органи державної влади, у тому числі поліція.

4. Застосування заходів адміністративного примусу як у процесі участі громадян в охороні громадського порядку, так і при гарантуванні громадської безпеки спрямовано на захист від протиправних посягань.

5. Взаємодія громадян з поліцією здійснюється як у звичайних умовах, так і у разі виникнення надзвичайних ситуацій, воєнного стану.

6. Надання громадянами допомоги поліції в обох випадках здійснюється в громадських місцях.

Таким чином, надаючи допомогу поліції та іншим правоохоронним органам з метою захисту життя, здоров'я, честі та гідності людини, власності, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань, що здійснюються у громадських місцях, громадяни беруть участь не тільки в охороні громадського порядку, а й у гарантуванні громадської безпеки.

Поняття громадського порядку та суспільної безпеки є частиною загального поняття – правопорядок, і з метою одноманітного тлумачення правових категорій у різних нормативних правових актах, слід використовувати термін «забезпечення правопорядку у громадських місцях». У зв'язку з цим видається необхідним викласти найменування Закону України у наступній редакції: «Про участь громадян у забезпеченні правопорядку у громадських місцях і державного кордону».

По-друге, низка положень Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» має важливе значення у частині реалізації прав та обов'язків громадян у сфері, що розглядається. Насамперед необхідно звернути увагу на один з принципів участі громадян в охороні громадського порядку – принцип неприпустимості підміни повноважень поліції, інших правоохоронних органів, органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Тобто повноваженнями правоохоронних органів, у тому числі поліції, які розширились під час війни, громадяни, які беруть участь в охороні громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, наділятися не можуть, тобто дублювання повноважень не допускається. Тим не менше проведений порівняльно-правовий аналіз прав та обов'язків громадян та співробітників поліції в досліджуваній області показав, що в окремих випадках вони ідентичні.

Слід враховувати і обмеження, пов'язані з участю громадян в охороні громадського порядку:

1) видавати себе за співробітників поліції чи інших правоохоронних органів;

2) здійснювати діяльність, віднесена законодавством України до виключної компетенції правоохоронних органів;

3) брати участь у заходах щодо охорони громадського порядку, де громадяни свідомо передбачають загрозу їх життю та здоров'ю. При цьому навіть за відсутності явної загрози їх життю та здоров'ю громадяни, що виконують правоохоронну функцію, мають право відмовитися від виконання покладених на них обов'язків у разі, якщо є достатні підстави вважати, що їхньому життю та здоров'ю може загрожувати небезпека і навіть під час дії воєнного стану.

Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» виключає самостійність громадян в охороні громадського порядку та забезпеченні громадської безпеки, а також суттєво ускладнює реалізацію наданих їм повноважень адміністративно-примусового характеру. Таке направлення законодавця України викликає питання те, яким чином громадяни, які здійснюють правоохоронні функції, виконуватимуть обов'язки у частині вжиття заходів щодо запобігання та припинення правопорушень, якщо виконання цього обов'язку залежить від його бажання. У цьому випадку можна говорити про права, а не про обов'язок. Більше того, громадяни далеко не завжди виявляють бажання брати участь у таких заходах у мирний час.

Враховуючи принцип добровільності участі громадян в охороні громадського порядку незалежно від режиму, що діє на той час на території України, необхідно обмежити їхнє право на відмову від виконання покладених на них обов'язків тільки до початку проведення конкретних заходів.

Застосування фізичної сили у випадках та порядку, передбачених чинним законодавством України, становить ще одне право, надане громадянину, який бере участь в охороні громадського порядку та забезпечення громадської безпеки (ст. 14 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»).

Представляють інтерес положення ст. 14 цього Закону, що регламентує загальні

умови та межі застосування громадянами, що беруть участь в охороні громадського порядку та гарантуванні публічної безпеки, фізичної сили. Аналіз аналізованої норми дозволяє зробити висновок про те, що в ній має місце «симбіоз» прав, з одного боку, тих, якими володіє будь-який громадянин, що знаходиться на території України (наприклад, право на необхідну оборону або вчинення дій у стані крайньої необхідності), а з іншого – наявність прав, зумовлених спеціальним адміністративно-правовим статусом.

Згідно з ч. 1 ст. 14 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»: члени громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону під час спільного з поліцейськими, прикордонниками виконання покладених на них завдань з охорони громадського порядку і державного кордону мають право застосувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби індивідуального захисту та самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії у випадках і в порядку, передбачених законом [2]. Тобто застосовувати фізичну силу для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожують їм чи іншим особам, у стані необхідної оборони або крайньої потреби в межах, встановлених законодавством. Таким чином, вони мають право, яке надано будь-яким громадянам, що знаходяться на території України.

Водночас у наступних частинах аналізованої статті встановлюються права, обов'язки та заборони спеціального характеру, зокрема:

- ч. 2 ст. 14 цього Закону: про намір застосувати силу і спеціальні засоби особи попереджаються (якщо дозволяють обставини) [2]. Тобто громадянин, що бере участь в охороні громадського порядку, зобов'язаний повідомити особу, щодо якої передбачається застосування фізичної сили або спеціальних засобів, про те, хто він, попередити про свої наміри та надати цій особі можливість для припинення дій, що загрожують життю та здоров'ю члену громадського формування (громадянину) чи інших осіб;

- ч. 2 ст. 14 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»: без попередження фізична сила і спеціальні засоби можуть застосовуватися, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю члена громадського формування, іншого громадянина, поліцейського, військовослужбовця Державної прикордонної служби України [2].

- діяти з урахуванням обстановки, що склалася, характеру та ступеня небезпеки дій осіб, щодо яких застосовується фізична сила, характер і сили чинного ними опору;

- надати громадянину, який отримав тілесні ушкодження в результаті застосування фізичної сили або спеціальних засобів, першу допомогу, а також у разі потреби вжити заходів щодо забезпечення надання йому медичної допомоги в короткий термін (ч. 4 ст. 14 цього Закону);

- ч. 5 ст. 14 цього Закону: про поранення або смерть правопорушника, що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу і спеціальних засобів, члени громадських формувань повинні негайно сповістити відповідні органи Національної поліції і прокуратури, підрозділи Державної прикордонної служби України [2];

- ч. 3 ст. 14 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»: не дозволяється застосування заходів фізичного впливу і спеціальних засобів до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що загрожує життю і здоров'ю людей, членів громадських формувань, поліцейських, військовослужбовців Державної прикордонної служби України, або збройного нападу чи збройного опору [2].

З одного боку, заборона застосування громадянами, що виконують правоохоронну функцію, фізичної сили для припинення правопорушень виправдана відсутністю у них спеціальних знань і неможливістю участі в заходах, що свідомо становлять небезпеку їхньому життю та здоров'ю, а з іншого – позбавляє сенсу надання їм права вимагати від громадян та посадових осіб припинити протиправні дії, оскільки така вимога належить до заходів

адміністративного припинення загального характеру і, як правило, у разі невиконання законних вимог спричиняє застосування заходів спеціального характеру, однією з яких є застосування фізичної сили або спеціальних засобів особливо під час війни.

Виникають питання і до реалізації права вживати заходів щодо охорони місця події, а також щодо забезпечення збереження речових доказів вчиненого правопорушення з подальшою передачею їх співробітникам поліції, оскільки у громадян, що виконують правоохоронні функції, відсутнє право пред'явлення вимог до інших осіб залишити місце обставини або залишитися до прибуття співробітників поліції, а також застосувати до них фізичну силу або спеціальних засобів у разі невиконання законних вимог.

Стосовно діяльності поліції щодо застосування фізичної сили, то відповідно із Законом України «Про Національну поліцію» фізична сила не супроводжується застосуванням спеціальних засобів та вогнепальної зброї, це дії співробітника поліції, які виражаються в її безпосередньому фізичному контакті з окремими особами чи майном і можуть супроводжуватися обмеженням тілесної недоторканності цих осіб, свободи їх дій, пересування або розпорядження будь-якими предметами, заподіянням болю, шкоди здоров'ю або смерті, а також пошкодженням або тимчасовим вилученням належного комусь майна з метою припинення активної протиправної поведінки цих осіб або, у разі їх протиправної бездіяльності, самостійним виконанням співробітником поліції законної вимоги (ст. 44 Закону України «Про Національну поліцію»).

Тобто застосування фізичної сили не завжди пов'язане з припиненням спроб завдати шкоди життю або здоров'ю особи, яка припиняє протиправні дії, вона можлива і у випадках, коли така небезпека відсутня, але є, наприклад, необхідність припинити кримінальне або адміністративне правопорушення, доставити особу, яка його вчинила, у службове приміщення територіального органу або підрозділу поліції, припинити спробу позбутися предметів, які є речовими доказами, або самовільно залишити місце події тощо.

Крім того, у Законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» відсутня вказівка на «імунітет» громадян, які виконують правоохоронні функції, від відповідальності за шкоду, заподіяну особам та організаціям при застосуванні фізичної сили, якщо застосування фізичної сили здійснювалося за підстав і в порядку, встановлені чинним законодавством України. Доцільно б було дослідити це питання додатково, при цьому за основу необхідно взяти розділ V Закону України «Про Національну поліцію» щодо застосування фізичної сили з урахуванням особливостей статусу громадян, які беруть участь в охороні громадського порядку та гарантуванні публічної безпеки.

Висновки

Таким чином, на сьогодні створено єдину правову базу, що регулює суспільні відносини в галузі участі населення країни в охороні громадського порядку та забезпечення суспільної безпеки. У той же час проведене дослідження показало наявність проблем, що вимагають подальшого наукового осмислення та вироблення рішень, спрямованих на підвищення ефективності реалізації громадянами поліцейських повноважень у правоохоронній сфері.

Література

1. Закон України «Про Національну поліцію». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379).
2. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 40, ст.338).
3. Закон України «Про національну безпеку України». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241).

4. Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 9, ст.64).

5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250).

DEFECTS IN THE MECHANISM OF IMPLEMENTATION OF LAW ENFORCEMENT FUNCTIONS BY CITIZENS IN THE FIELD OF PUBLIC ORDER PROTECTION AND PUBLIC SAFETY

Measures implemented in society with the aim of achieving security, protecting the rights and interests of citizens, strengthening the legality and legal basis of state and social life are closely interconnected with the activities of law enforcement agencies both in peacetime and in wartime. Today, the participation of citizens in ensuring security and law and order is one of the most popular institutions in society. Practice shows that the implementation of tasks aimed at combating criminal and other socially dangerous actions is productive only with the active participation of the population. In the conditions of martial law, the interaction of society with the police is particularly important.

Thus, the development of partnership practices taking into account the present and the joint implementation of goals in the field of law and order and security, the identification and elimination of defects in the mechanism of citizens' implementation of law enforcement functions in the field of public order protection and public safety are modern and relevant topics.

Keywords: *police, military regime, law enforcement, citizens, interaction, community, security.*